KRONIKA FARMACEUTYCZNA

ORGAN ZWIĄZKU ZAWODOWEGO FARMACEUTÓW-PRACOWNIKÓW W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

ROK XXVIII. **Nr. 8** 30 KWIETNIA 1929 R.

K. HRYNAKOWSKI.

Sprawozdanie Dyrektora Oddziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Poznańskiego z roku akademickiego 1927-28.

(Ciąg dalszy)

CZĘŚĆ URZĘDOWA

Komisja farmaceutyczna i ciało nauczycielskie.

Przewodniczący Komisji Farmaceutycznej i Dyrektor Oddziału — *Prof. Konstanty Hrynakowski.*

Zastępca Dyrektora Oddziału — *Prof. Dr. Jan Dobrowolski.*

Członkowie Komisji: Profesorowie: *Stanisław Biernacki, Alfred Denizot, Jan Dobrowolski, Antoni Gałecki, Paweł Gantkowski, Jan Grochmalicki, Adam Jurkowski, Antoni Korczyński, Alfons Krause, Tadeusz Miłobędzki, Leon Padlewski, Kazimierz Wójcik.*

Komisja Farmaceutyczna. W okresie sprawozdawczym odbyto 4 posiedzenia. Komisja uchwaliła wprowadzić dyplomowe prace magisterskie z zakresu przedmiotów wykładanych na Oddz. Farmaceutycznym przeznaczając na to okres czasu nie dłużej jak dwa trymestry dla części doświadczalnej i teoretycznej. W toku wykonywania pracy absolwent może składać egzamina magisterskie. Obowiązuje końcowy egzamin z zakresu pracy magisterskiej (obrona pracy).

Wykładający i prowadzący ćwiczenia: *Dr. Juljan Flatau, inż. Zygmunt Hetper, Aptekarz Józef Matkowski, Mg. Szczepan Florczak, Prof. gimn. Władysław Ślebodziński, Prof. gimn. Marjan Węgrzynowicz, Mg. Józef Winkler, Mg. Władysław Wiśniewski.*

Liczba katedr, zakładów, oraz asystentur.

Oddział Farmaceutyczny posiada cztery katedry: chemji farmaceutycznej, farmakognozji, botaniki i uprawy roślin lekarskich oraz farmacji stosowanej.

Oprócz czterech zakładów należących do powyższych katedr istnieją jeszcze: zakład technologji środków lekarskich. Pozatem przy Oddziale uruchomione są następujące kursy: kurs badania środków spożywczych przy zakł. chemji farmaceutycznej, kurs receptury przy zakl. farmacji stosowanej i kurs z chemji analit. jakościowej i ilościowej przy zakładzie chemji farmaceutycznej.

Przy zakładach Wydz. Matem.-Przyrodniczego: zoologji i parazytologji, fizyki doświadczalnej, mineralogji i geologji, — Wydz. Lekarskiego: mikrobiologji oraz chemji biologicznej odbywają się odpowiednie ćwiczenia dla studentów Oddz. Farmaceutycznego.

Przy Oddziale istnieje 1 etat adjunkta, 3 etaty starszych asystentów i 2 ryczałty młodszych asystentów.

CZĘŚĆ URZĘDOWO-STATYSTYCZNA,

Liczba słuchaczów.

		Rok studjum.				
		I.	II.	III.	IV.	Uzup.
Studentów	108	25	49	23	6	5
Studentek	109	32	31	23	21	2
Razem:	217	57	80	46	27	7

W y z n a n i a: rzymsko-katolickiego 175, greco-katolickiego 19, ewangelickiego 19, ewang.-augsb. 2, mojżeszowego 2.

N a r o d o w o ś c i: polskiej 197, ruskiej 15, niemieckiej 5.

Stopień magistra farmacji.

Dnia 11 października uzyskali stopień magistra farmacji:

Janina Ferchmin - Adamanisowa z Merlogów,
Franciszek Adamanis z Libawy,
Maksymiljan Elke ze Zgierza
Eugenja Nowakówna z Ruminia,
Stefanja Piltzówna z Janiszewicz,
Helena Majczyńska z Penzy,
Józefa Śniegocka z Grabinia,
Prakseda Starkówna ze Żnina.

Dnia 8 lutego 1928 r. uzyskali stopień magistra farmacji:

Stefan Szymanowicz z Krasnego Stawu,
Stanisław Pawlicki ze Zdzarowa,

Dnia 8 maja 1928 r. uzyskały stopień magistra farmacji:

Karolina Elżbieta Szustówna z Radymna,
Anna Proszowska z Częstochowy.

REGULAMIN EGZAMINÓW.

Dla przejścia z I na II r. studj. należy złożyć egzaminy komisyjne z botaniki, fizyki, chemji nieorganicznej, zoologji i mineralogji z geologją, egzamin zwykły z chemji analitycznej jakościowej. Należy złożyć po wakacjach zielnik z 45 roślin.

Dla przejścia z II na III-r. studj. należy złożyć egzaminy komisyjne z chemji organicznej, bakterjologji oraz egzamin zwykły z chemji analitycznej ilościowej i farmakognozji

Po III r. studj. należy złożyć egzaminy zwykłe z uprawy roślin lekarskich i higjeny z pomocą w nagłych wypadkach, poczem dopiero można być dopuszczonym do dalszego toku studjów, pracy dyplomowej i egzaminu ostatecznego.

Egzamin ostateczny z: chemji farmaceutycznej, farmakognozji, II cz., farmacji stosowanej i ustawodawstwa aptekarskiego. Przy przystąpieniu do egzaminu ostatecznego należy przedłożyć pracę dyplomową z zakresu nauk wykładanych na Oddziale Farmaceutycznym. Z zakresu pracy dyplomowej obowiązuje dyskusja w Komisji Egzaminacyjnej.

1) Dyrekcja wyznacza jeden termin dla każdego obowiązującego przedmiotu w ciągu roku akademickiego, oraz jeden termin dla egzaminu poprawczego.

2) Niezgłoszenie się do egzaminu w terminie oznaczonym przez Dyrekcję jest równoznaczne z wynikiem niedostatecznym egzaminu.

3) Niestawienie się bez należytego usprawiedliwienia przed Komisją Egzaminacyjną w terminie poprawczym jest równoznaczne z rezygnacją z dalszych studjów na O. F.

4) Niezdanie egzaminu w terminie poprawczym pociąga za sobą stratę roku, gdyż po raz trzeci można zdawać egzamin dopiero w następnym terminie wiosennym.

5) W razie przeszkód niezależnych od studenta (choroba, nagły wypadek i t. d.) student winien wnieść do Dyrekcji O. F. prośbę o wyznaczenie nadzwyczajnego terminu egzaminacyjnego.

6) Egzaminy zwykłe po III r. studj., mianowicie z uprawy roślin lekarskich, technologji chemicznej środków lekarskich i z higjeny z pierwszą pomocą w nagłych wypadkach odbywają się w terminie wiosennym (po III tr. III r.), natomiast egzaminy ostateczne: chemja farmaceutyczna, farmakognozja, farmacja stosowana i ustawodawstwo aptekarkie składane być mogą po porozumieniu się z Dyrekcją O. F. w terminie przez nią wyznaczonym. Całkowity okres przeznaczony na złożenie egzaminów ostatecznych nie może przekroczyć jednego roku.

PLAN STUDJÓW NA ROK AKADEMICKI 1927/28.

I trym. jesienny.

	liczb. g. tyg. wykł.	ćwicz.
I rok studj.		
Fizyka doświadczalna	4	3
Chemja nieorganiczna	5	—
Chemja analityczna	—	12
Zoologja	3	3
Botanika, kurs ogólny	4	6
Matematyka wyższa	4	2
Mineralogja i geologja	2	2
II. rok studj.		
Chemja organiczna	5	—
Chemja analityczna	—	12
Farmakognozja	3	8
Mikrobiologja	3	4
Propedeutyka farmacji	2	—
Kurs uzupełniający ćwiczeń botanicznych	—	2
III. rok studj.		
Chemja farmaceutyczna	3	—
Farmakognozja szczegółowa	2	4
Chemja organiczna	—	12
Farmacja stosowana	3	—
Higjena ogólna	2	—
Technologja ogólna	4	—
Technologja środk.-spożywczych	2	4
Wstęp do receptury	—	4
Systematyka leków	2	—
Chemja biologiczna	2	4
IV. rok studj.		
Chemja farmaceutyczna	2	—
Prace dyplomowe z chemji farmaceutycz.	—	12
Badania produktów codziennej potrzeby	—	1
Prace dyplomowe z farmakognozji	—	12
Kurs receptury	2	6
Prace dyplomowe z farmacji stosowanej	—	12
Historja farmacji	1	—
Uprawa roślin lekarskich	2	2
Prace dyplomowe z botaniki i upr. rośl. lek.		12
Technologja środków lekarskich	—	6

II trym zimowy.

	liczb. g. tyg. wykł.	ćwicz.
I. rok studj.		
Fizyka doświadczalna	4	—
Chemja nieorganiczna	5	—
Chemja analityczna	—	12
Zoologja	3	3
Botanika	4	6
Stechjometrja	—	3
Matematyka wyższa	4	2
Mineralogja i geologja	2	2
II. rok studj.		
Chemja organiczna	5	—
Chemja analityczna	—	12
Chemja fizyczna	2	6
Farmakognozja	3	8
Mikrobiologja	3	4
Propedeutyka farmacji	2	—
III. rok studj.		
Chemja farmaceutyczna	3	12
Chemja organiczna	—	6
Farmakognozja szczegółowa	2	4
Uprawa roślin lekarskich	1	—
Technologja środków lekarskich	3	6
Farmacja stosowana	3	6
Higjena ogólna	2	—
Wstęp do receptury	—	4
Systematyka leków	2	—
Badanie środków spożywczych	—	2
IV. rok studj.		
Chemja farmaceutyczna	2	—
Prace dyplomowe z chemji farmaceut.	—	12
Mikroskopowe badan. prod. codz. potrzeby	—	4
Prace dyplomowe z farmakognozji	—	12
Kurs receptury	2	4
Prace dyplomowe z farmacji stosowanej	—	12
Uprawa roślin lekarskich	1	2
Prace dypl. z upr. roślin lekarskich	—	12

III. trym. wiosenny

	liczb. g. tyg. wykł.	ćwicz.
I. rok studj.		
Fizyka doświadczalna	4	—
Chemja organiczna	5	—
Chemja analityczna	—	12
Botanika, kurs ogólny	4	6
Systematyka roślin	1	—
Wycieczki botaniczne	—	3
Stechjometrja	—	3
Propedeutyka farmacji	2	—
II. rok studj.		
Chemja analityczna ilościowa	—	12
Chemja organiczna	5	6
Chemja fizyczna	2	—
Farmakognozja	3	8
Mikrobiologja	3	4

	liczb. g. tyg. wykł.	ćwicz.
Chemja biologiczna	2	4
Wstęp do receptury	—	4
III. rok studj.		
Chemja farmaceutyczna	3	12
Farmakognozja szczegółowa	2	4
Technologja środków lekarskich	3	6
Uprawa roślin lekarskich	1	4
Farmacja stosowana	3	6
Badanie środków spożywczych	—	4
Pierwsza pomoc w nagł. wypadkach	1	—
Ustawodawstwo aptekarskie	1	—
Systematyka leków	2	—
IV rok studj.		
Chemja farmaceutyczna	2	6
Prace dyplomowe z chemji farmaceut.	—	12
Wyodrębnianie ciał czynnych	—	6
Prace dyplomowe z farmakognozji	—	12
Specjalny kurs receptury	2	6
Prace dyplomowe z farmacji stosow.	—	12
Produkcja szczepionek i surowic	2	4
Prace dyplom. z botaniki i upr. rośl. lek.	—	12

Wykłady i ćwiczenia zlecone.

Pismem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 21 IX. 1927 Nr. IV SW. 9700/27 i pismem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 22.X. 1927 Nr. IV. SW. 11256/27 przyznano Oddziałowi Farmaceutycznemu następujące godziny zlecone.

	ilość godzin zleconych					
	I trym.		II trym.		III trym.	
	wykł.	ćw.	wykł.	ćw.	wykł.	ćw.
Bakterjologja	—	—	—	3	2	4
Botanika	2	4	2	4	2	6
Chemja analityczna jakościowa	—	10	—	10	—	10
Chemja analityczna ilościowa	—	10	—	10	—	10
Chemja biologiczna	—	—	2	4	2	4
Fizyka doświadczalna	—	3	—	2	—	2
Farmakognozja	—	8	—	6	—	6
Historja farmacji	1	—	—	—	—	—
Matematyka wyższa	—	2	—	2	—	2
Mineralogja i geologja	2	2	2	2	—	—
Propedeutyka farmacji	2	—	2	—	2	—
Stechjometrja	—	—	—	3	—	3
Systematyka leków	2	—	2	—	2	—
Technologja środków lekarskich	—	6	3	6	3	6
Techonologja środków spożyw.	2	2	—	3	—	2
Ustwodawstwo aptekarskie	1	—	—	—	—	—
Wstęp do receptury	—	4	—	4	—	4
Zoologja	2	2	2	2	2	2
	14	53	15	61	15	61

SPRAWOZDANIE POSZCZEGÓLNYCH ZAKŁADÓW

Zakład Chemji Farmaceutycznej.

Kierownik Zakładu — prof. *K. Hrynakowski*, asystent — *K. Zaremba*. Działalność naukowa kierownika: „Ogólny zarys rozwoju farmakodynamiki związków organicznych", Kron. Farmac. Nr. 5 i 6, 1927 r. str. 26. — „Elementarne wskazówki do wykonywania analizy ilościowej" wspólnie z p. mg. *Szałowską*. „Kronika Farm." 1928, str. 112. — „Spostrzeżenia nad rytmicznością krystalizacji ałunu zwyczajego" (w jęz. franc.) w Roczn. Tow. Przyjaciół Nauk, „Sprawozdanie Dyrektora Oddziału Farm. U. P. za rok akad. 1926/27", Kronika Farm. Nr. 2 i 3 w 1928 r. — „Ignacy Mościcki jako wynalazca i elektrotechnik", Żołnierz Wielkopolski.

Prof. K. Hrynakowski brał udział w Międzynarodowej Unji chemji czystej i stosowanej we wrześniu 1927 r. w Warszawie, w sekcji bromatologicznej. *Prof. K. Hrynakowski* redagował „Szkoły Akademickie", stworzył biuro porady techniczno-chemicznej przy sekcji chemicznej i ceramicznej Związku Fabrykantów.

Odczyty. „Aktualne zagadnienia przemysłu Chemicznego na Zachodnich Ziemiach Polski". (W Związku Fabrykantów), referat w czasopismach. Przyjmował udział w zjazdach Stałej Delegacji Zrzeszeń Profesorów i Docentów (Wilno — Poznań).

Zakład Chemji Farmaceutycznej składa się z 2 działów: 1) analityczny dla studentów I i II roku; 2) farmaceutyczny dla studentów III i IV roku. Na ćwiczenia z chemji analitycznej uczęszczało 60 studentów z I-go roku i 120 studentów z II roku. Ćwiczenia ukończyło około 60%, czyli koło 110 studentów. Na ćwiczenia z chemji farmaceutycznej uczęszczało 40 studentów, ukończyło 32. Prac seminaryjnych wykonano 8, magisterskich 5.

Wobec obciążenia pracowników pracą dydaktyczną i administracyjną oraz wobec braku odpowiednich warunków higjenicznych praca naukowa personelu nie może się rozwijać.

Prace wykonane będące obecnie w druku: „Binarne układy alkoholu trójchloroizobutylowego i związków organicznych" wspólnie z p. mg. *M. Szałowską*. „Układy antipiryny i chloralhydratu" wspólnie z p. *A. Tylińską*.

Zakład Farmakognozji.

Kierownik Zakładu: *Prof. mg. St. Biernacki* — asystent *mg. J. Pluta*.

W roku akadem. 1927/28 przyznano: 6 godz. zleconych ćwiczeń oraz 2 godz. zleconych wykładów. Z przynależnej sumy 6 zleconych godz. ćwiczeń korzystało 2 starszych słuchaczy farmacji, którzy pomagali w prowadzeniu programem przepisanych ćwiczeń. 2 godz. wykładów zleconych przeznaczone były na kurs pokazów farmakognostycznych.

Prace naukowe kierownika: *Prof. St. Biernacki*. „Roślinne leki przeciwczerwiowe" (w toku opracowania). Inne rozpoczęte prace, do druku jeszcze nie są gotowe z powodu nawału pracy, związanej z dużą ilością ćwiczących studentów przy zbyt ciasnem pomieszczeniu Zakładu.

Program nauczania był następujący: Rok II. Obowiązkowych wykładów 3 godziny tygodniowo z farmakognozji ogólnej i szczegółowej, ćwiczeń 8 godzin tygodniowo przez I, II i II trym. Słuchaczy w bieżącym roku akad. obowiązywało po każdym trymestrze złożenie kollokwium. Rok III. Obowiązkowych wykładów 2 godziny tygodniowo z farmakognozji szczegółowej i z farmakognozji państwa zwierzęcego, dalej z mikroskopowej analizy sproszkowanych surowców roślinnych, oraz surowców roślinnych pierwszej potrzeby — ćwiczeń 4 godz. tygodniowo przez I, II i III trym.

Program ćwiczeń dla II roku przewidywał: dokładne opisanie każdego surowca na podstawie cech mikroskopowych, dokładna technika mikroskopowa-

nia, przyrządzenie skrawka za pomocą brzytwy, wreszcie stwierdzenie i rozpoznanie każdego surowca i jego dobroci na podstawie wszystkich cech anatomicznych z praktycznem zastosowaniem do każdego surowca odpowiednich barwików.

Program ćwiczeń dla III roku przewidywał: badanie sproszkowanych surowców roślinnych na podstawie ich cech anatomicznych, określanie ich jakości i dobroci, wreszcie stwierdzanie ich ewentualnych zafałszowań. Analizy wykonywano z surowców pojedyńczych i mieszanych. Trym. III przeznaczony był na badanie najważniejszych sproszkowanych surowców roślinnych pierwszej potrzeby. W bieżącym roku akad. wprowadzono dla II i III roku studjum obowiązkowy kurs praktyczny pokazów farmakognostycznych.

Liczba ćwiczących na II roku wynosiła 79 osób, na III r. 48 osób. Niezależnie od tego pracowało w zakładzie 12 absolwentów farmacji, którzy wykonywali prace magisterskie. Ogólna liczba uczestników wynosiła 139 osób, ćwiczenia ukończyło z II r. 71 osób, z III r. 44 osoby. Do egzaminu przystąpiło 91 osób.

Prace doktorskie — w toku opracowania. *Mg. Jan Pluta,* „Polygonatum officinale" — studjum pod względem anatomicznym i chemicznym. Prace dyplomowe: *A. Proszowsk*., „Środki napotne i przeciwpotne"; *K. Szustówna,* „Roślinne środki ściągające"; *W. Szwab,* „Roślinne diuretica". W toku opracowania pozostaje 11 prac magisterskich.

Celem normalnego nadal prowadzenia programem przepisanych ćwiczeń, zakład musi uzupełnić surowce roślinne przez zakup nowych, znaczna część dotychczasowych surowców zużyta została w latach ubiegłych do ćwiczeń. Niezależnie od tego należałoby uzupełnić brakujące barwiki, niezbędne do barwienia poszczególnych tkanek, oraz potrzebne ku temu naczynia.

Zakład Botaniki i Uprawy roślin lekarskich.

Kierownik Zakładu — *Prof. dr. Jan Dobrowolski.* Zast. asyst. st. (opł. ryczałtem) — *inż. Marja Chmielińska.* Ogrodnik — *Kazimierz Klockiewicz.*

Ćwiczenia odbywały się w I, II i III tr. po 7 g. tyg. Wycieczki w III tr. po 3 godz. tyg. Uwaga: Z honorarjum za godziny zlecone wypłaconego na ręce kierownika zakładu, były opłacane w ciągu ubiegłego roku za prace przy prowadzeniu ćwiczeń, wzgl. wycieczek, następujące osoby: *docent dr. Witold Kulesza* (wycieczki), asyst. *inż. M. Chmielińska,* stud. farm. *Helena Wilczyńska.*

Prace nad organizacją zakładu i ogrodu doświadczalnego uprawy roślin lekarskich, oraz prace dydaktyczne z jednej strony, a brak urządzeń z drugiej strony, stanowiły wielką przeszkodę dla naukowej produkcji zakładu.

Kierownik zakładu oprócz kontynuacji swych większych prac, które w przyszłości dopiero ogłoszone będą, opracował szereg artykulików omawiających rośliny lekarskie i techniczne w zeszytach 1, 2a, 2b, 3a i 3b „Wielkiej Encyklopedji Rolniczej" wydawanej w Poznaniu.

Program nauczania botaniki w porównaniu z r. 1926/27 uległ zmianie o tyle, że całkowity kurs wykładów i ćwiczeń wyczerpany został zgodnie z uchwałą Komisji Farmaceutycznej w I r. studjów: 4 g. wykład. i 6 g. ćwiczeń tyg. w I i II trym., 5 g. wykl. 4 g. ćwicz., 3 g. wycieczek w III tr.

Program Uprawy roślin lekarskich uległ zmianie o tyle, że wykłady zamiast w liczbie 2 g. tyg. w III tr. odbywały się w 1 g. tyg. w II i III tr. — Ćwiczenia odbywały się w 4 g. tyg. w III tr.

Na ćwiczenia botaniczne zapisało się 58 osób oddz. farm. i 3 osoby z wydz. matem. przyrodn.

Ćwiczenia botaniczne ukończyło 56 osób — ćwiczenia uprawy roślin lekarskich 42 osoby. Do egzaminu z botaniki przystąpiło 56 osób (zdały 52.) Do egzaminu z uprawy roślin lekarskich przystąpiło 38. W III trym. rozpoczęło w zakładzie prace magisterskie 6 osób, prace te ukończone będą dopiero w przyszłym roku akademickim.

Zakładowi — do normalnej działalności, a szczególnie dla produkcji naukowej, brak jeszcze elementarnego urządzenia; mianowicie: *umeblowania* gabinetu i pracowni profesora, pracowni asystenta, pracowni dla starszych (magistrantów), muzeum zakładowego, pracowni w ogrodzie; brak *aparatów naukowych:* 20 mikroskopów do ćwiczeń, 5 mikroskopów do badań, lub do preparowania, kiełkowników, aparatów do oczyszczania nasion, termostatów, suszarni naturalnej, ogrzewanej i elektrycznej, aparatów destylacyjnych do olejków lotnych, aparatu projekcyjnego, mikrofotograficznego, ciemni fotograficznej, mikrotomu etc.

Brak książek, podręczników, czasopism, map, atlasów, tablic ściennych, przezroczy, brak odczynników i barwików, brak okazów surowców roślinnych, brak szopy na suszarnię, inspektów, oraz szklarni, brak należytego ogrodzenia ogrodu — i całego szeregu innych przedmiotów i urządzeń, a co najważniejsze przytem, brak odpowiedniego lokalu dla zakładu i brak odpowiedniego terenu, oddanego na ogród doświadczalny. Wreszcie brak etatów asystenckich (potrzebne są niezbędne dwa) i etatu laboranta.

Zakład Farmacji Stosowanej wraz z Apteką.

Kierownik Zakładu: *Zast. prof. dr. Adam Jurkowski* — asystent st. *mg. Józef Wrzesień.* Liczba godzin zleconych ćwiczeń wynosiła 4 godz. tygodniowo z wstępu do receptury przez trzy trymestry. Ćwiczenia te prowadził zast. prof. dr. A. Jurkowski.

Praca Kierownika: „Uwagi krytyczne o projekcie do ustawy aptekarskiej" — Wiadomości Farmaceutyczne, Warszawa 1928.

W programie nauczania, tak z zakresu wykładów jak i ćwiczeń, nie zaszły żadne zmiany Na wykłady uczęszczało przeciętnie 20 osób, na ćwiczenia — z preparatyki galenowej: 42 studentów, z receptury: 123 osób. Nad pracami magisterskiemi pracuje 5 osób. Ćwiczenia ukończyło: z preparatyki galenowej 40, z receptury 45, prac magisterskich ukończono 2. Do egzaminu przystąpiło 6 osób, z których 5 z wynikiem pomyślnym.

Tematy zajęć: Preparatyka galenowa.

Prace dyplomowe: „Metody otrzymywania i badania niektórych nalewek“ (*Maksymiljan Elke*), „Uwagi krytyczne o otrzymywaniu i normowaniu Opium concentratum Ph. G. VI“. (*Henryk Weiss*), „Badania porównawcze Extr. Frangulae fl. i Extr. Frangulae examaratum“ (*Nowakówna Marja*), „Badania porównawcze T-ra Opii otrzymanej w drodze perkolacji i maceracji“ (*Stefanja Dobrowolska*), „Badania wyjałowionych rozczynów morfiny (Morph. hydrochlor.) w szkle krajowem (*Michał Biliński*).

Ćwiczenia w Zakładzie Farmacji Stosowanej odbywają się od godz. 8 rano do 18 popołudniu. W planie naukowym i spisie wykładów figuruje 6 godzin ćwiczeń tygodniowo. Ponieważ uczeń faktycznie pracuje 40 godzin tygodniowo, przeto należy wstawić w spisie wykładów ilość godzin taką, jaka jest zazwyczaj we wszystkich pracowniach chemicznych t. j. 20 godzin tygodniowo.

Zakład Technologji Środków Lekarskich.

Kierownik Zakładu: *Dr. J. Flatau* — asystent *A. Smirnow.*

W I. trym. odbywało się po 6 godz. ćwiczeń dla IV roku, w II trym. 3 godz. wykładów i po 6 godz. ćwiczeń dla III roku, w III trym. również 3 godz. wykładów i po 6 godz. ćwiczeń dla III roku studjum.

Prace naukowe: *Dr. J. Flatau*, „Skład terpentyny polskiej“ (rozmaite gatunki), „Zastosowanie terpentyny polskiej do fabrykacji sztucznej kamfory“. *A. Smirnow*, „Studja nad niektóremi gatunkami terpentyny polskiej“.

Program nauczania dotychczasowy — obejmuje cały zakres produkcji nowoczesnych środków lekarskich.

Na ćwiczenia uczęszczało 58 osób, na wykłady 46. W Zakładzie wykonano 2 prace magisterskie i 1 pracę doktorską. Ćwiczenia ukończyło 49 studentów, do egzaminu przystąpiło 25 osób.

Tematy zajęć laboratoryjnych: Fenacetyna, Antyfebryna, Wydzielenie alkoholi amylowych z olejku fuzlowego, Gwajakol, Gwajacolum carbonicum, Kwas salicylowy, Salol, Aspiryna, Antipiryna, Lizol, Stowaina, Salwarsan, Chloroform, Wodzian chloralu, Wanilina, Ester dwuetylowy kwasu ftalowego, Ester metylowy kwasu salicylowego.

Praca doktorska: „Studja nad niektóremi gatunkami terpentyny polskiej z Białowieży, Poznańskiego i Pomorza“. Praca magisterska: „Techniczny sposób otrzymywania dwuetylowego estru kwasu ftalowego do skażania spirytusu“.

Niezbędne dla Zakładu są następujące aparaty: Aparat destylacyjny do robienia kwasu salicylowego, Autoklaw z chłodnicą, Centryfuga, Waga analityczna, Polarymetr, Refraktomierz i szafa do chemikalij.

Kurs Technologji Środków Spożywczych.

(przy Zakładzie Chemji Farmaceutycznej). Wykładający i prowadzący ćwiczenia: *inż. Z. Helper*.

W I trym. odbywały się 2 wykłady na temat: „Definicje najważniejszych środków spożywczych, ich skład chemiczny, sposób otrzymywania, zafałszowania, analiza i ocena, sposób pobierania prób, przepisy policyjne“. Ćwiczenia odbywały się po 3 godz. tyg. w I i II trymestrze i po 2 godz. tyg. w III trym. Podczas ćwiczeń przeprowadzano analizę i ocenę ośmiu najważniejszych rodzajów środków spożywczych: masła, mleka, sera, miodu, napojów alkoholowych, używek alkaloidowych, przetworów owocowych, skrobiowych, oraz wody.

Na ćwiczenia uczęszczało i ukończyło 45 osób.

Kollokwia, jako warunek otrzymania testy, składali wszyscy.

Konieczny jest dla Zakładu zakup większej ilości aparatów: 1) do badania napojów alkoholowych, 2) do badania mleka i sera 3) oznaczenia cukru, 4) specjalnych odczynników 5) zgromadzenia zbioru typowych okazów 6) podręczników i tabel.

(D. c. n.)

A. MATUS.

Witaminy.

Przez dłuższy czas fizjolodzy sądzili, że organizm ludzki i zwierzęcy dla swego wzrostu i rozwoju potrzebuje jedynie, jako środków odżywczych soli mineralnych, tłuszczów, węglowodanów i białka. Węglowodany, tłuszcze i białka są źródłem siły mięśni i ciepłoty ciała. Sole organiczne są dla organizmu tak samo ważne, jak i organiczne muszą one być stale do organizmu doprowadzane, albowiem pewną część ich zawsze traci organizm przy odswajaniu. Węglowodany i tłuszcze idą jedynie na pokrycie ciepła traconego przez ciało, pewna tylko część ich potrzebna jest do odbudowania zużywającej się substancji w tkankach organizmu. Przy normalnem odżywianiu są one całkowicie spalane, natomiast doprowadzane w nadmiarze do organizmu odkładają się w nim w postaci tłuszczu. Białko potrzebne jest dla wzrostu i budowy tkanek.

Obecnie stwierdzono, że organizm ludzki dla prawidłowego rozwoju potrzebuje oprócz wyżej wymienionych substancyj jeszcze t. zw. „WITAMINY“, w przeciwnym bowiem razie ulega ciężkim schorzeniom. Witaminy są to substancje które muszą znajdować się w pokarmie ludzkim lub zwierzęcym i są niezbędne dla prawidłowego rozwoju ustroju ludzkiego, względnie zwierzęcego. Nazwa „Witaminy“, stworzona przez *Funka*, oznaczająca „życiodajne aminy“, jest niezupełnie ścisłem określeniem dla tych substancyj, albowiem nie zdołano jeszcze otrzymać je w stanie czystym, lub przynajmniej określić ich budowę chemiczną. Ostatnio tylko dzięki świetnym pracom prof. *Hessa* z Getyngi, *Windausa*, oraz fizyka *Pohla*, udało się poznać istotę chemiczną czynnika „D“. Przez naświetlanie ergosteryny (steryny, zawartej w grzybach) otrzymano witaminę „D“ w stanie czystym, przez co medycyna zyskała potężny środek przeciwkrzywicowy. Pod względem chemicznym witaminy bardzo się różnią między sobą ponieważ działanie na organizm różnych grup, na które je dzielą, jest zupełnie odmienne. Czynnik odżywczy, którego brak w organizmie, powoduje ciężkie schorzenie systemów: nerwowego i mięśniowego, niema nic wspólnego z innym czynnikiem, którego organizm potrzebuje dla wzrostu. Praca nad poznawaniem witamin rozpoczęła się wraz z badaniem istoty etiologji choroby *Beri-Beri*, ciężkiego schorzenia, szerzącego się endemicznie w Azji, Australji i Japonji. Otóż stwierdzono, iż jednostronne odżywianie się ryżem polerowanym to znaczy pozbawionym osłonki zewnętrznej (epidemisa) jest jedną z przyczyn, wywołujących tę ciężką chorobę. Okoliczność ta dała pierwszy impuls do pracy w tej dziedzinie. Większa liczba przedewszystkiem badaczy japońskich stwierdziła iż przyczyną tej choroby jest nietylko niedostateczne odżywianie, lecz także coś innego: przedtem chciano uważać tę chorobę za infekcyjną, która łatwiej wybucha przy uszkodzeniach organizmu na tle niedostatecznego odżywiania. *Kazimierz Funk* pierwszy zrozumiał istotę tej choroby: przedstawił on światu lekarskiemu teorję, głoszącą, że pożywienie musi zawsze zawierać pewne substancje, nazwane przez niego „Witaminami“, które są niezbędne dla normalnego i prawidłowego rozwoju organizmu, tak ludzkiego, jak i zwierzęcego. Stworzył on również pojęcie „a w i t a m i n o z y“, obejmujące chorobliwe

objawy spowodowane brakiem jakiegokolwiek bądź rodzaju witamin lub zwykłym brakiem witamin w przyjmowanem przez organizm pożywieniu. Jako awitaminozy oznaczył on następujące choroby: Beri-Beri, szkorbut, pellagrę, osteomalację (ciężkie zmiękczenie kości), rachitis, chorobę Barłowa i t. p.

Zgodnie z propozycją autorów amerykańskich, witaminy podzielone zostały na grupy A, B i C. Pod czynnikiem *A* rozumiemy substancje, przy braku których w pożywieniu wzrost organizmu ustaje częściowo lub zupełnie. *Witamina B* nazwana została również *Antineuritiną,* albowiem obecność jej w odżywianiu zapobiega powstawaniu ciężkich schorzeń nerwowych. Choroba Beri-Beri stoi w związku z brakiem w odżywianiu tej witaminy. *Witamina C* nazywa się także *Antiskorbutiną,* albowiem brak tego czynnika powoduje objawy szkorbutowe — krwawienie w skórze i nabłonku śluzowym. Antineuritina wzięła swą nazwę od schorzeń nerwowych, które powstają w organizmie przy jej braku. Te schorzenia jednak nie są jedynymi objawami, które powstają przy braku witaminy B. Badania w tym kierunku przeprowadzone zostały przeważnie na kurach i gołębiach, oraz na myszach, szczurach, królikach, kotach, psach i innych zwierzętach ssących, wreszcie i na człowieku. U ptaków zaobserwowano przedewszystkiem: skurcze i kontraktury (przykrócenia), ruchy mimowolne i drgawki, ciągłe odruchy nóg i ruchy naokoło, rzadziej również napady drgawkowe, podobne do drgawek epileptycznych. U innych zwierząt doświadczalnych zauważono mniej lub więcej silny paraliż, początkowo tylnych, następnie przednich kończyn, w wyjątkowych zaś wypadkach paraliż całego systemu mięśniowego. Wyżej wymienione objawy chorobliwe występują prawie zawsze przy chorobie Beri-Beri. Pierwsze objawy uwarunkowane są centralne i dają się usunąć przez lekką narkozę. Objawy wtórne oparte są na degeneracji końcowych dróg nerwowych. Następują również zaburzenia czuciowe, dające się najlepiej zaobserwować na człowieku i stwierdzone równi ż u zwierząt Wspomniane degeneracje mogą objąć również nerw błędny, przednie i tylne korzonki rdzenia pacierzowego oraz komórki nerwowe przedniego i tylnego rogu. Drogi nerwowe zazwyczaj pierwsze ulegają schorzeniu. Oprócz systemu nerwowego ulega schorzeniom również system trawienny. Do zwykłych objawów Beri-Beri naturalnej, czy wywołanej sztucznie, należy katar kiszek połączony z biegunką, czasem także z obstrukcją. Z powodu małej ilości przyjmowanego pokarmu organizm szybko traci na wadze. W końcu wspomnieć należy również o zaburzeniach w cyrkulacji krwi. Jest to następstwem degeneracji nerwu błędnego, po części także ogólnego osłabienia organizmu. Wskutek osłabienia serca następują jeszcze inne choroby; właśnie tem tłómaczyć można często spotykane puchliny (nagromadzenie płynów w skórze). Podczas wojny można było to zauważyć u osób źle odżywianych. Stoi to w związku z oddaniem soków tkankowych do limfy i krwi, ewentualnie ze zmianami w przepuszczalności naczyń. Długie i mozolne badania Tazawy w instytucie prof. Bürgi w Bernie wykazały przy braku Antineuritiny w odżywianiu prawidłowe zmniejszanie siły serca, ale nigdy specyficznego wpływu na mięsień sercowy. Eksperymentalnie choroba Beri-Beri wywoływana była w większości wypadków jednostronnem odżywianiem ryżem polerowanym. *Tschirsch* zauważył, iż wraz z naskórkiem ryż pozbawiony zostaje również zarodka i w tem właśnie szukał odżywczej bezwartościowości ryżu polerowanego. Hipoteza ta, która początkowo się przyjęła upadła, albowiem doświadczenia wykazały, iż dopływ do organizmu zwierząt chorych na Beri-Beri, wszystkich możliwych ekstraktów z naskórka ryżu wystarcza, aby usunąć chorobliwe objawy, ewentualnie złagodzić je w razie dalsko już posuniętego schorzenia.

Substancje, zawarte w witaminie B., były pierwsze poznane i te właśnie Funk ochrzcił mianem „witaminy". W Azji dawno wiadomo było, że istnieje pewien związek między chorobą Beri-Beri, a odżywianiem biedniejszej ludności ryżem polerowanym. W r. 1882 udało się uczonemu *Takaki* ochronić żołnierzy japońskich od wybuchu tej strasznej choroby przez wykluczenie z odżywiania ryżu. Dopiero holenderski chemik *Ejkman,* który w latach 1895/96 zbadał chorych na Beri-Beri w 100 więzieniach jawańskich, wyraził jasny pogląd na nieracjonalność odżywiania ryżem polerowanym. Przy wyłącznem odżywianiu ryżem, pozbawionym naskórka, na chorobę zapadała 1 na 39 osób; przy odżywianiu ryżem, częściowo tylko pozbawionym naskórka, chorobie ulegała 1 na 416 osób. Przy przyjmowaniu zaś ryżu niepolerowanego chorobie ulegał tylko 1 na 10725. Ejkmanowi udało się również stwierdzić podobną do Beri-Beri chorobę u kur, karmionych odpadkami kuchennemi z domu chorego na tę chorobę. Kontynuował on dalej badania nad kurami, karmionemi ryżem czyszczonym i nieoczyszczonym z naskórka i w ten sposób uzyskał pierwszą eksperymentalną awitaminozę, którą to odpowiednio do jej głównych objawów nazwał „polyneuritis". W ten sposób Ejkman doszedł w roku 1906 do wniosku panującego obecnie, iż w skórce ryżu obecne są substancje, które dla ludzi i zwierząt są kolosalnie ważne i dlatego nie powinny być odrzucane. Ejkman przeto może być uważany za jednego z twórców nauki o witaminach. Niedługo po nim donieśli *Fruzer i Stanton,* że mogą leczyć chorobę Beri-Beri zapomocą ekstraktu alkoholowego z kleju ryżowego, zaś Kazimierz Funk otrzymał z tego kleju krystaliczny produkt, który rzeczywiście działał przy awitaminozach, wywołanych brakiem czynnika B. Dokładniejsze jednak badania preparatu Funka wykazały, iż składa się przeważnie z kwasu nikotynowego, ale zawierała się w nim bezwątpienia i właściwa witamina B. *Schaumann* pierwszy wykazał, iż witamina B. w znacznej ilości zawiera się w grzybkach drożdżowych; od tego czasu materjał ten często używa się do otrzymania wzmiankowanej witaminy. Zobaczymy dalej, iż cały szereg produktów zawiera tę witaminę. Bardzo ciekawe objawy zauważono w czasie powstania i leczenia eksperymentalnie wywołanej Beri-Beri. Ptaki odżywiane wyłącznie ryżem polerowanym, początkowo przyjmują go chętnie, tracą jednak stopniowo łaknienie i w końcu muszą być odżywiane sztucznie. Tracą one na wadze do 45%. Po 1 do 6 tygodniach następują objawy ciężkie, opisane wyżej. Przy leczeniu wpływ dodatni osiągnąć można tylko wtedy, o ile nie nastąpiły jeszcze ciężkie objawy wtórne choroby *polyneuritis,* mianowicie atrofja nerwów i mięśni.

Witamina C nazwana została *antiskorbutiną,* albowiem szkorbut wywołany jest brakiem tej witaminy w odżywianiu. Od setek lat wiadomem było, iż istnieje związek między szkorbutem, a nieracjonalnem odżywianiem. Dłuższy czas uważano konserwy za szczególnie szkodliwe pod tym względem, albowiem szkorbut obserwowano u ludzi, którzy w czasie wojny, ewentualnie dalekich podróży do krajów północnych lub morskich przez dłuższy czas żywili się konserwami. U ludzi, zapadłych na szkorbut, występuje początkowo silna bladnica skóry, osłabienie mięśni i lekka duszność (brak oddechu). Dalej występują silne krwawienia w skórze i zmiany w dziąsłach, które stają się ciemnoczerwone miękkie i opuchnięte i często krwawią się. Dochodzi również do opuchnięcia kości i nagromadzenia płynów w jamie brzusznej. Funk pierwszy wypowiedział myśl, że ta choroba również wywoływana jest brakiem witaminy w odżywianiu; przypuszczenie to okazało się prawdziwem.

Witamina C, albo *antiskorbutina,* znajduje się przedewszystkiem w świeżych warzywach i owocach; jest ona o wiele więcej czuła na wysoką temperaturę od innych witamin. Sztucznie szkorbut może być wywołany najlepiej u morskich świnek. Szczury, nadające się bardzo do doświadczeń z witaminami A i B., są prawie zupełnie nieczułe na brak witaminy C. U świnek morskich występuje przekrwienie dziąseł i zaczerwienienie ich, również owrzodzenia. Dalej następują krwawienia w miękkich częściach otaczających granice między kością a chrząstką żeber, oprócz tego w okolicy kolan i w narządach wewnętrznych. *Hart* sztucznie wywołał u małp ciężki szkorbut z wrzodującym zapaleniem jamy ustnej, zaś Schaumann to samo u psów. Należy wspomnieć, że przy szkorbucie zawsze występują zaburzenia w przemianie materji kości, rozluźnienia zębów oraz końców długich kości. Zmiany takie wywołane zostały eksperymentalnie u morskich świnek, królików i psów. Jako rodzaj choroby szkorbutowej należy wymienić również chorobę Barłowa, występująca u niemowląt. Na początku choroby występują typowe bóle w dolnej części biodra. Stopniowo i różne inne kości ulegają schorzeniu. Podobieństwo ze szkorbutem występuje dopiero w późniejszych stadjach, w których przychodzi do ogólnego zapalania błony śluzowej i do krwawień w skórze i błonach śluzowych. Wybitni lekarze chorób dziecięcych są zdania, że choroba Barłowa przynajmniej częściowo wywoływa-

na jest przez odżywianie dzieci mlekiem, pozbawionem zupełnie lub częściowo witaminy, tak że dzieci, odżywiane takiem mlekiem, zapadają często na chorobę Barłowa; tak naprzykład, dłuższy czas twierdzono, że tak zwana homogenizacja mleka psuje je również w sposób wyżej opisany. Według niektórych autorów, nawet ostrożna pasteryzacja mleka wystarcza, aby zniszczyć w niem witaminę C. W ostatnich czasach przy sztucznem odżywianiu dzieci dodaje się do mleka parzonego soku pomarańczowego lub pomidorowego, aby w ten sposób zastąpić w nim witaminę C, która przez ogrzanie została zniszczona. Nietylko mleko parzone, ale i czasami świeże mleko krowie zawierać może zamało witaminy C. Nie trzeba zresztą zapominać, że na powstanie choroby Barłowa, oprócz braku witaminy C., składają się i inne przyczyny, jak np.: predyspozycja do tej choroby, ewentualnie infekcja.

(D. c. n.).

Streszczenia z czasopism obcych

CHEMJA FARMACEUTYCZNA.

Szybka metoda określania dobroci Secale cornutum. Metoda określania % zawartości alkaloidów w sporyszu według D. A. B. VI jest dobra i dokładna, jednak dość kosztowna dla laboratorjów aptecznych, wobec czego *K. Hering* (Apoth. Zeit. 91. 1381. 1928) proponuje następujący sposób: 2 gr. drobno sproszkowanego sporyszu ekstrahuje się w rozdzielaczu, zamkniętym watą, eterem naftowym przez 10 — 12 godzin.

Po tym czasie zlewa się eter, sporysz wytrząsa się 40 gr. wody destylowanej zakwaszonej 2 kroplami kw. solnego. 40 gr. w ten sposób otrzymanego roztworu alkaloidów, przesączonego przez sączek gładki, zadaje się 1 kroplą amonjaku i wytrząsa z 10 cc. eteru siarczanego.

Po rozdzieleniu się warstwy eterowej, pipetuje się 5 cc warstwy eterowej i przelewa ostrożnie do probówki, do której uprzednio wlano 2 cc kw. siarkowego z śladami chlorku żelaza.

W miejscu zetknięcia się dwuch warstw powstaje w ciągu kilku minut modrakowa smuga utrzymująca się przez 1 — 2 godz.

Sporysz, który tę reakcję wykazuje, zawiera najmniej 0, 05% ergotyny i odpowiada wymaganiom stawianym przez D. A. B. VI.

Trwałość preparatów sporyszowych. *Prybill i Maurer* badali, jakim zmianom podlegają alkaloidy preparatów sporyszowych podczas przechowywania. W celu badania tego zagadnienia przyrządzili według przepisów farmakopei ekstrakty i badali je co pewien okres czasu, fizjologicznie określając % zawartość alkaloidów. W celu usystemowania podzielili ekstrakty na kilka grup, zależnie od sposobu przyrządzania.

Grupa I. Zaliczyli do niej wszystkie wyciągi przygotowane według przepisów, które nakazują dodatek kwasu przy zagęszczaniu — a) HCl:Ph belgijska, duńska, niemiecka, rosyjska, szwedzka, b) CH_3COOH:norweska.

Grupa II. Należą tu wszystkie ekstrakty przyrządzone według przepisów, nakazujących ekstrahowanie surowca zapomocą kwasu, — a) octowego: Ph. finlandzka i szwajcarska b) HCl:Ph. U. S. A. c) kwas winny: Ph. francuska i niderlandzka.

Grupa III. Wszystkie wyciągi przyrządzone według przepisów, które przewidują dodatek gliceryny przy ekstrakcji, a więc: Ph. austrjacka (surowiec odtłuszczony), węgierska, włoska i serbska. Z każdej z powyższych grup przyrządzono wyciąg według jednego z przepisów, a otrzymany ekstrakt badano na dobroć.

Wszystkie otrzymane ekstrakty wytrzymywały próbę *Keller-Froma*, jednak po dłuższym lub krótszym czasie próba stawała się coraz mniej wyraźną, aż wreszcie nie wychodziła zupełnie. Działanie fizjologiczne również malało w stosunku wprost proporcjonalnym do czasu przechowywania. Badania doprowadziły autorów do wniosku, że żaden z przepisów nie dostarcza ekstraktu ustabilizowanego, jednak przepis Ph. U. S. A. dostarcza wyciągu najwięcej wartościowego. We wszystkich preparatach sporyszowych, pod wpływem starzenia, % zawartość alkaloidów maleje. Badano również specyfiki sporyszowe, np. Secacornin Secalam Golaz, Ergotin purum dialisatum liquidum Merck. Wszystkie te specyfiki bez wyjątku podlegają starzeniu.

Utrwalanie nalewki jodowej. Badania przeprowadzone przez W. *Knolla* wykazały, że dodatek 0.2% jodku potasu (jak podaje Valentin) jest niewystarczający do utrwalenia nalewki jodowej. Badanie wykazało, że dopiero dodanie 1.75 — 3% jodku potasu utrwala Tinctura Jodi. Moc alkoholu zupełnie nie wpływa na trwałość nalewki, i tak np. 75% alkohol wystarcza do przyrządzenia trwałego preparatu. Dodatek dwuwęglanu sodu jest bezcelowy i nie wpływa na trwałość nalewki.

Własność ergosteryny naświetlanej. *Bous* (B. M. 4. 1928. 3504, 339) podaje, że ergosteryna naświetlana ma własności bakterjobójcze i hamuje rozwój bakterji. Autor proponuje, aby wyzyskać tę własność ergosteryny do celów leczniczych i impregnować bandaże ergosteryną naświetlaną.

CHEMJA ANALITYCZNA.

Wykrywanie ołowiu metodą elektrolityczną *(Arch. d. Pharmazie Heft. 6. Juni 1928).*

Danekwortt i Jürgens badali, czy nie możnaby znaleźć metody wykrywania minimalnych śladów ołowiu w cieczy, jaką otrzymaliśmy po zniszczeniu materji organicznej (przy przeprowadzaniu analizy sądowej). W swoich doświadczeniach próbowali zadanie to rozwiązać z pomocą elektrolizy. Posługiwali się szkiełkiem przedmiotowem, które posiadało w środku wgłębienie o średnicy 0.5 cm., w którem to wgłębieniu umocowali dwa druciki platynowe jako elektrody. Wgłębienie napełniali badaną cieczą i elektrolizowali prądem akumulatorowym 4 wolt i 2. 4 amper. W razie obecności ołowiu tworzyło się drzewko ołowiowe dookoła katody, albo osadzał się tlenek ołowiu na anodzie, który następnie rozpuszczano w odczynniku Arnold'a (tetrametyldiaminophenylmetan).

Podczas dalszej elektrolizy odczynnik ten zabarwia się na kolor ciemno-niebieski. Zmiany zachodzące podczas elektrolizy obserwowano pod mikroskopem.

Drzewo ołowiowe ma tak charakterystyczne cechy, że można je z łatwością odróżnić od produktów elektrolizy innych metali. Autorzy przeprowadzali badania w obecności bizmutu, rtęci, żelaza, miedzi, manganu i kadmu, i doszli do wniosku, że każdy metal ma tak specyficzne cechy, iż łatwo go odróżnić od ołowiu.

Szybka metoda określania arsenu w środkach lekarskich. *Szulek i Villcez* proponują szybką metodę określania arsenu w środkach lekarskich. Odważa się taką ilość substancji, która odpowiadałaby ilości arsenu 5 — 100 mg., proszkuje ją i przenosi do kolby do spalań, dodaje się 3—5 cc H_2O_2 30%, miesza, dolewa 10 cc H_2SO_4 i miesza.

Prawie zawsze ciecz momentalnie jaśnieje i staje się przezroczystą. Gdyby się nie przejaśniała dodać jeszcze H_2O_2 i spalać. Po spaleniu ogrzewa się tak długo, aż dymy kwasu siarkowego nie zapełnią kolby. Baczną uwagę trzeba zwracać na to, by podczas ogrzewania nie osadzały się niespalone części organiczne, które natychmiast należy spalić przez nowy dodatek H_2O_2. Po ostudzeniu dodaje się z rozdzielacza 10 — 20 cc. czystego siarczanu hydrazyny, zważając na to, by żadna kropla nie padła na ściankę kolby i nie pozostała nierozłożoną. — spowodowałoby to bowiem błędne rezultaty. Po dodaniu hydrazyny gotuje się, celem wypędzenia dymów SO_2 przez 10 minut, chłodzi, dodaje ostrożnie 30 cc wody, 10 cc $KBrO_3$ i miareczkuje w kolbie do spalań, aż do żółtego zabarwienia. W obecności żelaza strąca się Fe SO_4 można osad ten rozpuścić przez rozcieńczenie wodą i zagotowanie, poczem dodaje się 20% H_3PO_4 aż do odbarwienia, dodaje trochę $KBrO_3$ i miareczkuje bromkami

Sprawy zawodowe.

TEZY ZAWODU APTEKARSKIEGO DO PROJEKTU USTAWY APTEKARSKIEJ.

W wyniku wspólnych konferencyj, poświęconych rozpatrzeniu projektu ustawy aptekarskiej, przy udziale przedstawicieli Zarządu Głównego Z. Z. F. P., oraz przedstawicieli P. P. T. F., ustalone zostały tezy zasadnicze, których treść niżej podajemy.

Polskie Powszechne Towarzystwo Farmaceutyczne i Związek Zawodowy Farmaceutów Pracowników, mając na względzie *należyte funkcjonowanie zaopatrywania ludności w leki*, oraz przyszłość zawodu aptekarskiego, aby przy należytym rozwoju uniezależnił Państwo Polskie od przemysłu zagranicznego, zgodnie uważają, *że przyszła Ustawa Aptekarska winna odpowiadać następującym zasadom, które opierają się na obserwacji stosunków, przeważających w nowoczesnej zachodnio-europejskiej farmacji:*

1. **Lek może być przygotowywany i wydawany tylko w aptece i przez aptekarza.**

Uzasadnienie: Apteka od wieków była tą instytucją, gdzie przygotowywano leki, jest odpowiednio urządzona, rozporządza przepisowo należytą aparaturą do badania środków leczniczych i sporządzania leków, podlega ścisłej i celowej kontroli władz, a zatrudniając fachowy, o wysokiem wykształceniu uniwersyteckiem personel, ona jedynie daje pełną gwarancję zgodnego z przepisami przygotowania i należytego zaopatrzenia ludności w leki, tem bardziej, że tylko aptekarz może ponosić pełną odpowiedzialność za te czynności.

Wniosek: W związku z powyższą zasadą winien być odpowiednio zmodyfikowany art. 5 projektu ustawy, zaś p. c) tegoż artykułu całkowicie skreślony[1]).

2. **System koncesyjny aptek winien być zachowany z tem, że koncesja powinna być osobista i tylko dla zawodowo wykwalifikowanych osób.**

Uzasadnienie: W myśl motywów przy p. 1, na aptece ciążą duże obowiązki w stosunku do potrzebującej leków ludności. Ponieważ jest ona instytucją sanitarno-społeczną, nie powinna być przedmiotem kalkulacji czysto handlowej, natomiast powinna mieć zapewnioną możność egzystencji nawet w małych osiedlach, gdzie interes ludności tego wymaga. Z powyższych względów ilość aptek powinna być tak normowana, aby z jednej strony zabezpieczyć interes społeczny, dalej dać możność samodzielnej pracy zawodowej szerszemu gronu zawodowców, lecz zarazem zapewnić aptece taki dochód, aby mogła ona z całą swobodą spełniać włożone na nią obowiązki.

Wniosek: Należy przeto z wyżej wyluszczoną zasadą uzgodnić art. 17 i inne artykuły rozd. IV projektu Ustawy.

3. **Apteki zakładowe mogą wydawać leki tylko bezpłatnie, powinny posiadać takie same urządzenie jak i apteki publiczne, powinny zatrudniać tylko personel fachowy i podlegać bezpośredniemu nadzorowi Departamentu Służby Zdrowia lub jego niższych organów przy tych samych rygorach, jakie są stosowane do aptek publicznych.**

Uzasadnienie: Wobec dążeń społecznych do pociągnięcia jak najszerszych warstw ludności pod obowiązkowe lecznictwo, chcemy w ten sposób uchylić możliwość partactwa aptekarskiego, które by musiało się odbić na obywatelach, zaopatrujących się w leki w aptekach zakładowych. Gdyby te apteki nadal miały podlegać kontroli tylko czynników bezpośrednio zainteresowanych w ich administracji, stworzoneby zostały dwie kategorje obywateli: jedna otrzymująca leki z aptek publicznych należycie urządzonych, druga zaś z aptek nie stojących na ustawowo wymaganym poziomie.

Wniosek: Dlatego też art. 57 projektu Ustawy winien być zmieniony w tym sensie, żeby apteki zakładowe podlegały wszystkim obowiązkom, jakie ciążą na aptekach publicznych. Jak również art. 54 i 55 winny być tak ujęte, aby zezwolenie na otwarcie apteki zakładowej było w wyłącznej kompetencji Departamentu Służby Zdrowia.

4. **Przygotowywanie i wydawanie leków może być powierzone wyłącznie personelowi fachowemu.**

Uzasadnienie: Zważywszy motywy do poprzednich punktów, zmierzające do usunięcia wszelkiego możliwego partactwa aptekarskiego, sądzimy, że powyższy postulat nie potrzebuje szerszego uzasadnienia.

Wniosek: Wobec tego uważamy za nie do przyjęcia art. 5 p. c) i art. 9 p. e) projektu Ustawy.[2])

5. **Należy stworzyć przedstawicielstwo zawodowe w formie Izb Aptekarskich. Do czasu utworzenia Izb kompetencje tychże powinny być przelane na Polskie Powszechne Towarzystwo Farmaceutyczne i Związek Zawodowy Farmaceutów Pracowników.**

Uzasadnienie: Przy regulowaniu przez Władze całego szeregu zagadnień zawodwych narzuca się konieczność zasięgania opinji zawodu, która niejednokrotnie powinna być decydującą. Sprawy zaś etyki zawodowej winny być powierzone *wyłącznie* przedstawicielstwu zawodowemu.

Wniosek: W myśl powyższego należy w art. 4 i 6 p. 7, p. 9 i p. 10; w art. 17, p. 2; w artykułach 27, 40, 61 p. 2 ust. 3, wprowadzić dodatek: „po zasięgnięciu opinji Izb Aptekarskich".

Art. 58 należy skreślić całkowicie.

W art. 59—zastrzec obowiązkowe powołanie celem asystowania przy rewizji apteki delegata Izby Aptekarskiej.

---

[1]) Art. 5 p. c) ...wykazy określą, jakie środki będą dozwolone do wydawania przez lekarzy chorym, leczonym w przychodniach i szpitalach państwowych, komunalnych lub należących do instytucyj ubezpieczenia społecznego, posiadających charakter publiczno-prawny, a ustawowo obowiązanych do leczenia ubezpieczonych.

[2]) Art. 9 p. e) Przepisy normujące użycie do pracy fachowej w aptekach publicznych osób, nieposiadających wszystkich przepisanych kwalifikacyj w przypadkach, kiedy zachodzi tego potrzeba, wywołana brakiem dostatecznej liczby sił fachowych,

zostaną wydane w drodze rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych.

6. **Sankcje karne winny być surowe, lecz zapewniać karanemu zupełną sprawiedliwość wymiaru kary i zabezpieczyć go od ewentualnych dowolności ze strony władz.**

Uzasadnienie: Dążąc do usunięcia z aptek wszelkiego partactwa, należy utrzymać sankcje karne na odpowiednio surowym poziomie. Zważywszy jednak, że art. 26 p. c) i d) stanowią niewątpliwie sankcje karne i to najbardziej dotkliwe, mianowicie utratę koncesji bez prawa odwołania się do sądu, — zważywszy, że art. 26 p. e) daje Władzom całkowitą gwarancję, że koncesja będzie wykonywana zawsze przez koncesjonarjusza stojącego na odpowiednio wysokim poziomie etyczno-zawodowym; jesteśmy zdania, że wymienione wyżej punkty c) i d) art. 26 należy zupełnie skreślić, natomiast art. 99 uzupełnić zdaniem: „także środków leczniczych niedozwolonych do obrotu".

7. **Stan obecny winien być zlikwidowany jak najrychlej w ten sposób, aby nie był wywłaszczeniem dotychczasowych posiadaczy koncesyj przy zmianie obecnego systemu.**

Przewodniczący P. P. T. F. Przewodniczący Z. Z. F. P.

Jan Gessner *J. Cyranowski.*

Ruch związkowy.

Z ZARZĄDU GŁÓWNEGO Z. Z. F. P.

Dnia 9 maja r. b. odbędzie się plenarne posiedzenie Zarządu Głównego Z. Z. F. P. z następującym porządkiem dziennym:

1. Odczytanie protokółu poprzedniego posiedzenia plenum Zarz. Gł.
2. Sprawozdanie Komitetu Wykonawczego:
   a) ogólne,
   b) finansowe,
   c) Kronika Farmaceutyczna,
   d) Kursy Prowizorskie.
3. Ustalenie terminu i porządku dziennego XIV zjazdu delegatów w Poznaniu.
4. Dziesięciolecie powstania Związku.
5. Zjazd Aptekarzy Słowiańskich.
6. Założenie przy Kronice Farmaceutycznej „Biura Propagandy środków leczniczych".
7. Ustawa aptekarska,
8. Ustawa o ubezpieczeniu społecznem.
9. Wolne wnioski.

Z ODDZIAŁU WARSZAWSKIEGO.

W d. 6 kwietnia r. b. odbyło się Walne Zebranie Oddziału przy 56 obecnych członkach. Przewodniczył kol. St. *Gębski*, sekretarzował kol. *Kalinowski.*

Sprawozdanie z działalności Zarządu za czas od d. 20 października r. ub. składał prezes kol. R. Stocki, sprawozdanie kasowe — kol. Owsiany. W okresie tym zostało zlikwidowane ostatecznie „Zrzeszenie farmaceutów K. Ch. m. Warszawy". Sprawy zawarcia umów zbiorowych z powiatowemi K. Ch. załatwiono pomyślnie. W sprawie płac w aptekach prywatnych prowadzone są w dalszym ciągu pertraktacje z P. P. T. F. Ostatnio odbyły się dwie konferencje.

Uregulowanie kwestji płac związane jest z ukazaniem się nowej taksy laborum. Nowa taksa jest już opracowana (poszczególne pozycje uległy zmianom wzwyż w granicach 42 — 59%). ukazanie się jej jednak ulega opóźnieniu z tej przyczyny, iż Min. Pracy domaga się specjalnej niższej taksy dla K. Ch. Wobec tego, iż koncepcji takiej nie przewiduje ustawodawstwo polskie, a właściciele aptek złożyli protest, przeto kwestja odrębnej taksy dla K. Ch. została oddaną do zaopinjowania Minist. Sprawiedliwości.

Sprawa wprowadzenia pragmatyki służbowej w Warszawskiej Kasie Ch. znajduje się w tem stadjum, iż obecnie trwa uzgadnianie punktów pragmatyki na konferencjach prowadzonych z p. Komisarzem przy udziale przedstawicieli wszystkich Związków, obejmujących pracowników Kasy. Przed uzgodnieniem pragmatyki kwestja ustalenia uposażeń w formie t. zw. — „ryczałtów" poruszaną nie będzie.

Szczegółowy przebieg spraw powyższych uzupełnił kol. Cz. Nałęcz.

Ze sprawozdania kasowego wynika, iż stan kasy Oddziału jest zadawalający. Nadwyżka sumy przychodu nad sumą rozchodu za rok 1928 wyraża się w sumie zł. 4.217 gr. 34. W wolnych wnioskach na zebraniu poruszone zostały:

kwestja ustosunkowania się organizacji naszej do kolegów nie będących członkami,

nawiązanie stosunków z firmami handlowemi, które zgodziłyby się udzielać kredytu członkom Związku,

utworzenie przy Związku komisji sportowej.

Walne zebranie zakończyło się o g. 1 m. 20 w nocy.

Z ODDZIAŁU LWOWSKIEGO.

Sprawozdanie z działalności Oddziału Lwowskiego za czas od 25 lutego 1928 do 9 marca 1929.

Zarząd Oddz. Lwowskiego odbył w tym czasie 2 Walne Zebrania i 24 posiedzeń Zarządu, udzielił kilku kolegom pożyczek zwrotnych i kilka zapomóg wdowom po farmaceutach.

Jedną z najważniejszych spraw, którą obecny Zarząd się zajął, była sprawa ustawy aptekarskiej, oraz wykonanie uchwały ostatniego Waln. Zebrania w sprawie stworzenia funduszu stypendjalnego przy Związku. W pierwszej wspomnianej sprawie Oddział przesłał swe poprawki do projektu rządowego ustawy aptekarskiej Zarządowi Gł. Z. Z. F. P. w Warszawie, który z kolei przesłał je wraz z memorjałem do Ministerstwa. Na okres działania obecnego Zarządu przypadła sprawa uregulowania poborów dla pracowników aptek K. Ch. we Lwowie, oraz sprawa umowy zbiorowej z Zarządem Kasy Ch. m. Lwowa. Umowa została po długich i żmudnych pracach w konferencjach zawartą, która chroni pracownika tak co do systemu pracy, jak i płacy, a w szczególności nie naraża pracownika na pochopne wypowiedzenie, gdyż termin został rozszerzony, o czem zresztą, koledzy już z komunikatu w Kron. Farm. wiedzą. Równocześnie wysłaliśmy podobny projekt umowy do Zarządów Kas Ch. w Nadwornej, Drohobyczu i Przemyślu, z propozycją zawarcia tejże. W każdym z naszych poczynań byliśmy w stałym kontakcie z Zarządem Głównym Z. Z. F. P. w Warszawie.

Obecnie w projekcie prac Oddziału Lwowskiego jest staranie się o reaktywowanie Wydziału kondycjonujących magistrów i w tej sprawie odnieśliśmy się do pana nadinspektora farmac. *Mr. Jezierskiego*, który zajął się życzliwie i żywo tą sprawą, tak, że już dziś jest sprawa ta załatwioną. Zostaliśmy powiadomieni, że Ministerstwo nakazało przeprowadzić wybory, ustanawiając komisarzem wyborczym p. nad insp. Mr S. Jezierskiego.

W tych dniach zostaną podjęte prace techniczne i wkrótce zostaną wybory przeprowadzone, tak, że reprezentacja pracownicza będzie miała swoje należne miejsce.

W marcu odbyły się wybory do poszczególnych komisyj przy Zarządzie Oddziału i tak powołano jako referentów:

do Komisji ustawy aptekarskiej — kol. *Mr. S. Steina*, dyr. „Galenu",

do Komisji studjum farm. — kol. *Mra S. Jezierskiego*, nadinspek. farm.,

do Komisji interwencyjnej — kol. *Mr. Cellermajera*,

do Komisji oświatowej — kol. *Mra J. Bunzla*,

do Komisji budżetowej — kol. *Mra B. Wohlmana*,

do Komisji funduszu styp. — kol. *Mra Z. Buxdorfa.*

Jak na wstępie poruszono, Zarząd w wykonaniu uchwały W. Zgr. stworzył fundusz styp. pożyczkowy przy Związku dla słuchaczy farmacji Małopolski Wsch., a to celem umożliwienia dokończenia studjów.

Stworzono Komitet, w którego skład wchodzą: kol. *Mr. Buxdorf*, jako przewodniczący, kol. *Mr. R. Zieliński* jako sekretarz, kol. *Mr. Wohlman* jako skarbnik, oraz członkowie: *Mr. Jezierski, Mr. Stein, Mr. Cellermajer, Mr. N. Falber*, — jako zastępcy: *Mr. Petryszyn, Mr. Einhorn, Mr. Reichenstein*

Ułożono regulamin (t. zw. mały statut) i zabrano się energicznie do stworzenia funduszów. O powstaniu funduszu tego zawiadomiliśmy wszystkich kolegów i koleżanki odezwą i za pomocą ogłoszenia w Kronice Farm. z dołączeniem wyciągu regulaminu, oprócz tego wysłaliśmy zawiadomienie do Uniwersytetów zagranicą. Na skutek tych zawiadomień otrzymaliśmy kilka podań kolegów, studjujących w Pradze o przyznanie im stypendjum. Komitet udzielił dwum kolegom stypendjum na przeciąg roku akademickiego 1928/29 po 100 zł. mies. Komitet funduszu styp. wszedł z początku w kontakt z warstwami zawodowemi grup posiadających, celem wspólnego zorganizowania tego funduszu, jednak pomimo kilkakrotnych konferencyj z reprezentantami zrzeszeń wspomnianych, nie doszedł do ostatecznego porozumienia, a to ze względu na zasadniczo rozbieżne zapatrywania co do udziału korzystających z tego funduszu.

Zarząd Oddz. Lwowskiego, zastępując wyłączne interesa związkowe, chciał to mieć zastrzeżone wyraźnie i nie mógł się zgodzić na inną interpretację, skutkiem czego doszedł do przekonania, że musi liczyć na własne siły. W tym celu rozesłał Zarząd do wszystkich kolegów i koleżanek odezwy, wzywające do ofiarnego składania funduszów na ten cel. Tu wypada w imieniu Komitetu podziękować wszystkim kolegom i koleżankom za deklarowanie datków i przyznać należy, że odezwa odbiła się echem korzystnem i zrozumieniem u wszystkich kolegów we Lwowie jako też u nielicznych właścicieli, jednak koledzy na prowincji, którzy nie są tak obarczeni różnymi wydatkami, połączonymi z organizacją, jak we Lwowie, nie dopisali, bo albo nie zrozumieli tak doniosłego celu lub też zrozumieć nie chcieli.

W miesiącu kwietniu urządzono bankiet z okazji zamianowania naszego prezesa honorowego kol. *Mr. S. Jezierskiego* inspektorem farmac. Wojew. lwowskiego. Na tym bankiecie wykazaliśmy naszą tężyznę organizacyjną i zbliżyliśmy się w znacznym stopniu do sfer zawodowych innego obozu, w czem uwydatnia się znaczne wzmocnienie prestigu związku.

Dnia 20 maja odbył się we Lwowie Zjazd pracowników aptek K. Ch. na terenie Okr. Zw. K. Ch.. w celu omówienia taktyki w sprawie umów o pracę i wynagrodzenie. Rezolucje i uchwały wyniesione z tego Zjazdu dają substrat do projektowania umów z poszczególnemi kasami.

W czerwcu kol. prez. *Mr. Cellermajer*, jako delegat Zw., reprezentował Oddział lwowski na VI Zjeździe Organ. Higjenistów Polskich we Lwowie. Dnia 7, 8 i 9 września odbył się we Lwowie XIII Zjazd Delegatów Z. Z. F. P. Rz. P., o obradach i wynikach są koledzy i koleżanki powiadomieni. Tu nadmienić należy, że i tym razem sprawność organizacji była na należytym poziomie, jak zresztą głosy prasy zawodowej dały temu wyraz.

Przy tej sposobności nie można przemilczeć faktu że w organizowaniu tego Zjazdu, oprócz ofiarnej pracy i pomysłów prezesa kol. Mr. I. Cellermajera, brali wybitny udział w pracy koledzy poza Zarządem stojący, a to: kol. *Mr. A. Friedman* i kol. *Mr. Reichenstein*, pierwszy jako kierownik biura prasowego, drugi jako gospodarz i skarbnik. Zarząd na tym miejscu składa serdeczne podziękowanie kolegom.

Podczas strejku kol. — pracowników aptek K. Ch. w Łodzi interesowaliśmy się gorąco, popierając postulaty ich tak moralnie jak i materjalnie.

Na uroczystość poświęcenia kamienia węgielnego pod pomnik Łukasiewicza w Krośnie Zarząd Oddziału delegował kol. *Mr. Olszańskiego*.

Zarząd Oddziału interwenjował w jednym wypadku zatargu między kolegami przez zwołanie Sądu koleżeńskiego.

Stosunek nasz do Zarządu Gł. jest bardzo poprawny, wpłacamy regularnie nasze wkładki, tak, że żadnych zaległości nie mamy.

Kol. Prezes Cellermajer wyjeżdżał do Stanisławowa w celach organizacyjnych, jako też w sprawie starania się tamt. kolegów o podwyżkę płac. W roku bieżącym odbyły się wybory do Rady K. Ch.. Zarząd. Zw. współpracował z Radą Okr. Pr. Umysł.

Zarząd Oddz. za pośrednictwem Zarządu Gł. interwenjował w Ministerstwie w sprawie studjum farmac. Na Zjeździe uchwalono rezolucję, którą przedłożono Ministerstwu. Na zaproszenie Dziekanatu Wydz. Med. odbyła się konferencja, z ramienia Zarz. Zw. uczestniczył kol. Mr. Cellermajer. Są widoki, iż studjum farmaceutyczne zostanie reaktywowane. Dalej braliśmy czynny udział w pracach Rady Okr. Pr. Umysł., w której delegatami są koledzy: *Mr. Cellermajer, Mr. Buxdorf, Mr. A. Olszański*, zastępcy: *Mr. Lux, Ast. Liebesman, Mr. Enselberg.*

Nadmienić też wypada, że Zarząd starał się mieć swój wpływ w innych organizacjach zawodowych, a specjalnie interesował się Towarzystwem Aptekarskiem, które na tym terenie łączy tak pracowników jak i pracodawców.

Z powodu przekształcenia Sądu przemysłowego na Sąd pracy, przesłaliśmy listę 24 członków naszego Zw. jako ławników do Sądu pracy. Ministerstwo zatwierdziło z tej listy kol. kol. *Mr. Baczyńskiego, Mr. Buxdorfa*, zastępców: *Mr. Wohlmana, Mr. Bunzla*, zaś jako ławników do Sądu okr. pracy: *Mr. Zielińskiego*, zast. *Mr. Reichensteina.*

Specjalnie piekącą sprawą jest zaleganie kolegów z wkładkami, co przy wzmożonych wydatkach organizacyjnych uniemożliwia racjonalną pracę. Zarząd obecny apeluje więc do wszystkich kolegów i koleżanek, by więcej interesowali się i popierali poczynania Zarządu Zw., a to dla dobra kolegów i koleżanek.

W ostatnich dniach odbyła się zabawa taneczna, którą Zarząd zorganizował z inicjatywy kol. *Mr. Friedmana*, który i tym razem wiele pracy włożył wspólnie z komitetem zabawy. Zabawa wypadła bardzo dobrze (bawiono się ochoczo do 8 rano), przysparzając na fundusz wdów i sierot sumę dość znaczną, z której już w części skorzystała wdowa po niedawno zmarłym koledze. Zarząd poczuwa się do obowiązku wszystkim tym, którzy się przyczynili pracą i materjalnie do tej imprezy, jaknajserdeczniej podziękować.

Dla całokształtu pracy ustępującego Zarządu pozwolimy sobie przytoczyć niektóre dane statystyczne:

Do Biura Zw. wpłynęło w okresie sprawozdawczym, t. j. od 25 lutego 1928 do 9 marca 1929, 787 pism wyszło 613.

Do biura pośrednictwa pracy zgłosiło się bezrobotnych kolegów 72, posad wolnych zgłoszonych było 53 w aptekach prywatnych w aptekach K. Ch. m. Lwowa — 3.

*

Dnia 9 marca r. b. o godz. 9 wieczorem odbyło się w lokalu Tow. Aptekarskiego Walne Zgromadzenie członków Oddziału.

Przewodniczył kol. *Mr. I. Cellermajer*. Odczytany protokół z ost. Walnego Zgr. został przez obecnych zatwierdzony.

Sekretarz kol. *Mr. Buxdorf* zdał szczegółowe sprawozdanie z czynności Zarządu za czas od 25/II 1928 do 9/III 1929.

Zkolei skarbnik kol. *Mr. Wohlman* odczytał sprawozdanie kasowe za czas kadencji. Po skończonym referacie na wniosek kol. Mr. A. Enselberga, udzielono absolutorjum ustępującemu Zarządowi z jego czynności i prowadzenia rachunków, wśród gromkich oklasków wyrażono uznanie Zarządowi za jego pracę, w szczególności skarbnikowi kol. Mr. B. Wohlmanowi.

Wybory władz Oddziału dały następujący wynik:

Do Zarządu zostali wybrani:

Mr. Z. Buxdorf, Mr. I. Cellermajer, Mr. N. Falber, Mr. M. Korajska, Ast. Liebesman, Mr. A. Olszański, Mr. Petryszyn, Mr. B. Wohlman i Mr. R. Zieliński.

Jako zastępcy:

Mr. Bunzel, Mr. Einchorn, Mr. Enselberg Mr. Pohorille, Mra. R. Weisberżanka.

Skład Komisji rewizyjnej tworzą:

Mr. Stein, Mr. Rojecki, Mr. Reichenstein, a jako zastępcy: *Mr. Sieradzki, Mr. Horodyski, Mr. Bahr.*

Sprawę regulacji płac referował prezes kol. *Mr. I. Cellermajer*. Po dłuższej dyskusji uchwalono następujący wniosek: Walne Zgromadzenie stwierdza, że obecne pobory pracowników farmaceutów są niżej poziomu potrzeb życiowych i uchwala wezwać nowy Zarząd do zażądania od właścicieli aptek podwyżki płac w granicach potrzeb kolegów.

W dalszym ciągu przyjęto wniosek ustępującego Zarządu: „Walne Zgromadzenie uchwala odprowadzić do Kasy Za-

rządu Głównego jednodniowy zarobek członków Oddziału lwowskiego jako fundusz strajkowy.“

Następnie uchwalono jednogłośnie wśród długotrwałych oklasków, odpowiednio przez kol. *Mr. Enselberga* umotywowany wniosek, zamianowania członkiem honorowym Związku prezesa kol. Mr. I. Cellermajera w dowód uznania jego wieloletniej owocnej i wydatnej pracy około rozwoju Związku.

W końcu uchwalono należycie uzasadniony wniosek kol. *Mra A. Friedmana*, kierownika apteki Kasy Ch., w przedmiocie potrzeby ubezpieczenia społecznego dla pracowników aptek w tej osnowie: „W. Zgr. wzywa Zarząd do podjęcia akcji celem dopilnowania, by pracownicy aptek ubezpieczeni byli od dnia rozpoczęcia pracy w Zakładzie Ubezpieczeń Pr. Umysłowych i by w tym celu wezwał wszystkich kolegów aptek do skontrolowania, od kiedy są ubezpieczeni.“

Po wyczerpaniu porządku dziennego posiedzenie o godz. 1.30 w nocy zamknięto.

*

Od dwóch lat Oddział Lwowski pracował nad reaktywowaniem Wydziału kondycjonujących magistrów, którego istnienie ze względów formalnych jest dla koleżanek i kolegów b. potrzebne. Jak wynika z ogłoszeń urzędowych, wybory do wymienionego wydziału odbędą się w maju r. b.

Zarząd Oddziału lwowskiego ZZFPR. wzywa koleżanek i kolegów, aby solidarnie głosowali na listę kandydatów, poleconych przez Walne Zgromadzenie w osobach:

Mr Z. Buxdorf, Mr. J. Bunzel, Mr. Bałka J. Mr. I. Cellermajer, Mr. N. Falber. Mr. L. Goldstein, Mr. H. Oppenauerowa, Mr. J. Reichenstein, Mr. B. Wohlman, Mr. R. Zieliński.

Z ODDZIAŁU KRAKOWSKIEGO

Biuro pośrednictwa pracy przy Oddziale Krak. Z. Z F. Pr. Kraków, Mikołajska 2, podaje do wiadomości wszystkim kolegom zrzeszonym w Z. Z. F. Pr., że prowadzi pośrednictwo w objęciu posad w aptekach prywatnych i Kas Ch. na terenie Małopolski Zach. Posad jest dużo. W objęciu posad mają pierwszeństwo koledzy zrzeszeni w Z. Z. F. Pr., a tylko w razie braku kandydatów członków Zw. uwzględnia się oferty „dzikich“, lecz z przymusem należenia do Związku z chwilą objęcia posady za pośrednictwem biura.

Głosy Czytelników.

PROPAGUJMY POLSKIE WODY MINERALNE.

Dużo się pisze i mówi o popieraniu przemysłu i wyrobów krajowych.

Nie będziemy się tu rozwodzili nad tem, że, mając swój polski owies, sprowadzamy płatki owsiane z niedalekiej krainy. bo tylko... z za morza — z Ameryki! Czy „Quaker Oats“ jest lepszy i czem lepszy od naszego krajowego wyrobu — odpowiedzą chyba ci, co. mając doskonałe biszkopty krajowe. kupują stare. a przynajmniej nieświeże herbatniki angielskie! Ręczę. że zrobione z polskiego masła i polskiego cukru. wywiezionego zabezcen. a wracającego o 500% drożej!

My tu zajmiemy się sprawą z naszego działu, z działu lecznictwa.

Polska obfituje w bogate i liczne źródła mineralne w całym szeregu miejscowości, przeważnie na Podkarpaciu: Krynica. Żegiestów. Wysowa, Szczawnica. i wiele wiele innych.

Miejscowości te, dzięki Bogu, zaczynają być coraz liczniej odwiedzane w lecie, a nawet i w zimie.

Pijemy podczas sezonu Zubera, Naftusię, Józefinę; pijemy Druskieniki. Ciechocinek. lecz niestety, z dniem wyjazdu. zapominamy o istnieniu tych wód.:.

Może nawet pamiętamy. może wypilibyśmy przy obiedzie czy po kolacji. w restauracji czy w domu. szklankę „Morszynki“. czy innej „Wysowy“; wypilibyśmy przy zmęczeniu „Ciechocinek“ Nr. 1 lub 10, który tak świetnie odświeża i gasi pragnienie pomimo. a może z powodu zawartości chlorku sodu; z gustem wypilibyśmy flakonik Druskienickiej, lecz pytanie, skąd wziąć tych „specjałów“?

W aptece? Proszę spróbować. Lecz uprzednio proszę wziąć katalog telefoniczny i wynotować sobie wszystkie Nr.Nr. telefonów aptek i pytać po kolei, która ze 100 blizko aptek stolicy posiada choćby butelkę wspomnianych wód. Tylko proszę pytać wyraźnie o polskie wody naturalne.

Odpowiedź w 99 proc. będzie odmowną. W 1 proc. odpowiedzą Wam, że: „Owszem posiadamy wszystkie. Vichy, Ems, Giesshübler!“ Na uwagę. że o krajowe chodzi wody. odpowiedzą bez zająknienia. że. owszem. są i krajowe wyroby Motoru, Karpińskiego etc.

A prowincja? Ta nawet nie wie o istnieniu jakichś tam „Druskienik“, a na żądanie „Wysowy“—dają wam... „Wiszową“ wodę (Vichy!)

Polska liczy parę tysięcy aptek. Wiemy doskonale. jaki mamy wpływ na pacjentów. Gdybyśmy tak użyli tego wpływu, pytani lub nawet niepytani. w kierunku propagandy polskich wód mineralnych naturalnych...

„Wysowa“—tak świetnie działająca na drogi moczowe i przewód pokarmowy, nadkwasowość żołądka.

Ciechocinek — solanka do picia Nr. 1 lub 10 — na chroniczne pragnienie i uczucie zmęczenia.

Druskieniki, Morszynek — zastąpią dawny Narzan i Borżom, których tysiące skrzyń spożywała Polska przed wojną.:. Sztuczne napoje gazowane nigdy nie zastąpią naturalnych radioczynnych źródeł (prof. Koskowski). Sądzę, że Departament Zdrowia mógłby zmusić apteki do posiadania choć by po 10 butelek każdego źródła polskich wód. a te we własnym interesie, nie chcąc mieć zleżałego towaru, starałyby się prędzej go zbyć. Wyniosłoby to koło miljona butelek rocznie. Daleko to, coprawda, do 4 miljonów but. Vichy, wysyłanych corocznie. ale, jak na początek, to już jedna huta szklana miałaby zatrudnienie na cały rok, nie licząc jakichś tam marnych pół miljona złotych. któreby się dostały do kas tych źródeł.:.

Żądajmy polskich wód w restauracjach, sklepach kolonjalnych. wagonach. na statkach wiślanych. a obecnie i morskich!

„Polskie Zdroje“ powinny pomyśleć o reklamie: wystarczy kolorowy afisz z odbiciem butelki danego źródła na ścianę. i tekturka w formie daszka na stoły restauracyjne z taką samą flaszką i napis: „Pijcie polskie naturalne wody mineralne“!

Kasa Chorych, któraby mogła zająć pierwsze miejsce jako spożywca naszych wód — niestety, nie posiada ich w swym katalogu...

Miejmy nadzieję, że z czasem przy układaniu nowego lekospisu, będzie to naprawione.:.

Zygmunt Otoliński mg.

Wiadomości bieżące.

KOMITET ZJAZDU APTEKARZY SŁOWIAŃSKICH. Dnia 17 b. m. na zaproszenie Zarządu P. P. T. F. odbyło się w lokalu Warsz. Tow. Farm. zebranie farmaceutów dla wyłonienia reprezentującego całą farmację polską Komitetu Zjazdu Aptekarzy Słowiańskich. Zebranie zagaił p. Dziek. Koskowski, p. Borejsza przedstawił obecny stan prac wstępnych, związanych z organizacją Zjazdu. W dyskusji zabierało głos kilkanaście osób. Na propozycję p. Dziekana Koskowskiego wyłoniono ścisły Komitet i utworzono cztery Komisje, w skład których weszły następujące osoby:

Komisja Organizacyjna: pp. Borejsza. Filleborn. Gessner. Modliński, Nałęcz, Otolski, Pęszyński. Ryl, Sokolewicz, Zahrt. Zylber.

Komisja Prasowa: pp. Arndt. Dąbrowski, Herod. Kostafiński.

Komisja Kwaterunkowa: pp. Filipowicz. Fink-Finowicki, Łobarzewski, Szreniawski, Treutler.

Komisja Bankietowa: pp. Machnikowski, Lelejko, Potocki, Stocki, Zakrzewski.

UCZCZENIE PAMIĘCI ŁUKASIEWICZA. Komisarz Rządu na m. Lwów. prof. Nadolski. przyjął delegację Tow. Aptekarskiego. która przedstawiła wniosek Tow. mianowania jednej z ulic miasta ul. Ignacego Łukasiewicza. Propozycja ta została przyjęta przychylnie.

NOWA APTEKA. Dnia 30 marca została otwarta w Warszawie przy ul. Sienkiewicza Nr. 4 apteka p. f. St. Mąkolski i J. Baryłkiewicz.

WYSTAWA FARMACEUTYCZNA W LONDYNIE. Konsulat generalny w Londynie komunikuje, iż w okresie czasu pomiędzy 27 i 31 maja r. b. projektowana jest w Londynie w „New Hall" (The Royal Horticultural Society), Greycoat Street, Westminster, S. W. wystawa farmaceutyczna, w której wezmą udział wszystkie ważniejsze firmy angielskie, bądź to produkujące, bądź to handlujące lekarstwami, chemikaljami i materjałami aptecznemi.

Po bliższe informacje zwracać się należy bądź to pod adresem: „The Chemists Exhibition", 194-200 Bishopsgate London E. C. 2 lub też do Konsulatu Generalnego.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY.

I znowu śmierć nieubłagana zabrała nam jednego kolegę—współpracownika apteki Kasy Chorych m. Lwowa przy ul. Fredry 2.

W pełni sił życiowych—nieoczekiwanie dla otoczenia—rozstał się z tym światem w dniu 16 marca r. b. ś. p. *Mr. Roman Baczyński*.

W dniu 8 marca r. b. ś. p. Roman, bawiąc chwilowo w Tłumaczu, zachorował tamże i po krótkich a ciężkich wzmaganiach się z chorobą dn. 16 marca zmarł w kwiecie wieku, przeżywszy zaledwie 28 lat.

Zawód stracił jednostkę nieposzlakowaną, organizacja nasza czynnego członka-społecznika, który ostatnio z ramienia Zw. Zaw. Farm. Pr. mianowany był ławnikiem do Sądów Pracy we Lwowie, wreszcie apteka Kasy Ch. m. Lwowa sumiennego i gorliwego pracownika.

Pogrzeb odbył się 18 marca r. b. w Tarnopolu z dworca kolejowego na cmentarz miejscowy, dokąd został przewieziony z Tłumacza staraniem kol.-współpracowników K. Ch., bliższej bowiem rodziny zmarły nie posiadał.

W pogrzebie uczestniczyli koledzy, delegaci Zw. Zaw. Farmaceutów Pr. i współpracowników aptek K. Ch. m. Lwowa. Nad otwartą mogiłą pożegnał ś. p. kol. Romana imieniem kolegów Oddziału Lwowskiego Z. Z. F. P., oraz imieniem Zarządu Gł. w Warszawie kol. prezes Oddz. Lwowskiego, R. Zieliński, stwierdzając tragiczne niemal zejście jego ze świata. Imieniem kolegów współpracowników aptek K. Ch. m. Lwowa kol. St. Kordzik dał wyraz niekłamanemu żalowi i bólowi, który pozostawił po sobie wśród grona współpracowników — co było dowodem, jak ceniono jego szlachetne serce, które niespodziewanie bić przestało.

Za spokój duszy odbyła się msza żałobna dn. 21 marca w kościele św. Mikołaja we Lwowie, przy udziale kolegów, aptekarzy i przyjaciół zmarłego.

Cześć Jego pamięci!

Dnia 6 kwietnia b. r. zmarł w Kielcach członek i b. skarbnik Oddziału Zw. Zaw. Farm. Pr. w Kielcach, asystent farm., inwalida W. P. *Ś. P. Henryk Kaca*.

Urodzony w roku 1897 w Kielcach praktykę uczniowską i pomocnika odbywał w aptece C. Gierałtowskiego tamże. W roku 1919-tym powołany do służby wojskowej, zaraz w pierwszych miesiącach służby musiał opuścić szeregi pułku nabawiwszy się choroby płucnej. Po krótkiej kuracji wraca do pracy do Wojskowego laboratorjum bakterjologicznego w Piotrkowie i Kielcach, skąd wobec znacznych postępów choroby zostaje wysłany do Rajczy, poczem zwolniony ze służby czynnej, jako inwalida. Po powrocie do zawodowej pracy, oddaje się pracy Związkowej, aż wreszcie po dziesięcioletniej chorobie, mimo stałej kuracji, opuszcza nasze szeregi na zawsze. Ubył Oddziałowi Kieleckiemu dobry kolega, i sumienny pracownik; kolegom po broni — dobry żołnierz i polak; społeczeństwu — prawy i szlachetny obywatel.

Pogrzeb odbył się w Kielcach przy licznym udziale członków Związku Inwalidów, kolegów farmaceutów, właścicieli aptek kieleckich i przyjaciół zmarłego.

Cześć Jego pamięci!

OFIARY.

Na rzecz kol. ś. p. Klemensa Edutisa podczas przebywania jego w szpitalu wpłynęły od kolegów następujące składki:

Apteka K. Ch. przy ul. Jagiellońskiej zł. 53.—; Puławskiej 42.50; Marjańskiej 122.— Wolskiej 97.—; Solec 49.—; Mławskiej 54.—; Wydz. Apt. K. Ch. 18.— Pracownicy apteki H. Biertümpfla 15.50. Razem zł. 451.—; Oddział Warszawski Z. Z. F. P. 50.—; Ogółem zł. 501.—

OGŁOSZENIE

KIEROWNICTWO KURSÓW PROWIZORSKICH wzywa wszystkich b. słuchaczów, oraz osoby, które zapisały się na Kursy, a z nich nie skorzystały, do odbioru pozostałych w sekretarjacie dokumentów najdalej i nieodwołalnie do dnia 1 czerwca r. 1929, z racji całkowitej likwidacji Kursów.

Po tym terminie Kierownictwo składa z siebie wszelką odpowiedzialność za przechowywane dokumenty.

Poza osobistem zgłoszeniem, sekretarjat będzie uskuteczniał zwroty również drogą pocztową, po uprzedniem otrzymaniu zapotrzebowania wraz z dokładnym adresem i znaczkami na przesyłkę poleconą w wysokości zł. 1,00.

Kierownik Kursów Prowizorskich
Inż. Adam Koss, prof. Uniw. Warsz

Warszawa, dn. 12 IV. r. 1929.

OBWIESZCZENIE!

Jako Komisarz wyborczy, mianowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Departament V Służby Zdrowia dekretem z dnia 25 stycznia 1929 r. Nr. Z. F. 186/29, rozpisuję wybory do Wydziału Kondycjonujących Magistrów Farmacji w obrębie działalności Gremium Aptekarzy Małopolski Wschodniej we Lwowie.

Lista uprawnionych do głosowania począwszy od dnia 20 kwietnia — do dnia 10 maja włącznie będzie wyłożoną w mojem biurze (Lwów — Gmach Województwa Lwowskiego II piętro, drzwi Nr. 137 a.), a równocześnie odpis tej listy będzie wyłożonym w biurze Związku Zawodowego Farmaceutów Pracowników Oddział Lwów, ul. Mikołaja 15 II p.

W powyżej wymienionym czasie, każdy uprawniony do głosowania, może w godzinach urzędowych listę przeglądnąć i w razie stwierdzenia braku swego nazwiska, zgłosić ustnie lub piscmnie swoje żądanie wpisania go na listę, po przedłożeniu odpowiednich dowodów uprawnienia do głosowania.

Reklamacje po terminie 10 maja nie będą uwzględnione. Każdemu uprawnionemu do głosowania będą przesłane pocztą karty głosowania. *Karty te wypełnione w myśl pouczenia* pomieszczonego na kuponie karty głosowania *należy nadesłać pod moim adresem najdalej do dnia 20 maja 1929 r.*

Skrutynjum odbędzie się w niedzielę dnia 26 maja 1929 r. o godzinie 11-tej w mojem biurze.

Rządowy Komisarz Wyborczy.
St. Jezierski
Kierownik Oddziału Farmac.

We Lwowie, dnia 12 kwietnia 1929 r.

Redakcja i Administracja „Kron. Farmac." czynne od godz. 11 do 3 codziennie oprócz niedziel i świąt.
Warszawa, Bracka 18 m. 30. Telefony 323-18 i 136-20. Konto czekowe P.K.O. 8.491
Ceny ogłoszeń: 1/1 str. 90 zł., 1/2 str.—50 zł., 1/4—25 zł., 1/8—14 zł., 1/16—7 zł., przed tekst. i na ostatniej str. okładki o 10% drożej

REDAKTOR ODPOWIEDZIALNY: Kazimierz Dąbrowski.
WYDAWCA Zw. Zawod. Farmac. Prac. w Rzeczplitej Polskiej.

Druk. „Współczesna". Szpitalna 10. Tel. 193-95.